

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p>SZERKESZTŐSÉG, hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Füvészkert-utca 1079.</p>	<p>Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven. Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések díja: 100 szögig 1 frt.; 200 szögig 2 frt.; a másodszeri hirdetésnél 100 szögig 80 kr, harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p>KIADÓ HIVATAL, hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden küldemény intézendő: Főiskola, háznagyi hivatal.</p>
--	---	---

Tartalom. Ismét a hatodik egyházkerület és a nagyobb egyházak több szavazata. Alsó-tiszaparti. — Az egyházi közigazgatási bíróságról Dr. Kovács Sándor. — Iskolaügy. A tiszántúli ev. ref. középiskolai tanáregyesület közgyűlése H. Nánáson. Orosz István. — Közügyeink. A szatmári ev. ref. egyházmegye közgyűlése. F. Varga Lajos. — Nekrológ. Balagi Mór. Csiky L.-tól. — Különfélék. — Szerk. posta.

Ismét a hatodik egyházkerület és a nagyobb egyházak több szavazata.

Egyházi törvényeink az egyházkerületek határainak módosítását, valamint új egyházkerületek alakítását a zsinat hatáskörébe sorozván, mielőtt a folyó évben tartandó zsinat elővetette árnyékát, megindult a mozgalom, az egyházi sajtó útján, a hatodik, ugynevezett felső-tiszai egyházkerület alakítása, illetve a meglévő tiszántúli egyházkerületnek szétesztása iránt.

Ezen mozgalom, mely helylyel-közzel a hivatalos egyházi testületeket is foglalkoztatta, azon jelszó alatt indult meg, hogy a tiszántúli egyházkerülethez tartozó kisebb egyházak, illetve a kisebb egyházakat magokban foglaló egyházmegyék úgy anyagilag, mint az igazgatásra való befolyásukat illetőleg a nagyobb egyházak, s illetve a nagyobb egyházakat magokban foglaló egyházmegyéktől a legnagyobb elnyomatást szenvedik. Eltekintve a hatodik egyházkerület mellett felhozott azon érvektől, melyek némi jogosultsággal bírhatnak, hogy t. i. oly nagy testnek, mint a milyen a tiszántúli egyházkerület, igazgatása sok nehézséggel jár, s hogy a tiszántúli egyházkerület, egymástól igen különböző heterogen elemeket foglal magába, mindenki ki csak némileg is ismeri egyházkerületünk viszonyait, a legnagyobb csodálkozással fogadhatta a kis egyházaknak a nagy egyházak által való elnyomatásából merített érvet.

Az öt egyházkerület egyikében sem mutatkoznak oly szembeeszköző különbségek az egyházak közt, mint épen a tiszántúliban, s különösen egyikben sincsenek a kis és nagy egyházak annyira külön csoportosítva, mint ezen egyházkerületben.

Kis és nagy egyházaknak egy kötelékbe tartozása épen a kis egyházak érdekében igen kívánatosnak látszik; ezen körülmény folytán eszközölhető legezészerűbben a gyengébbeknek az erősebbek által való segélyezése, s eszközölhető az, hogy azon teher, mely alatt a gyengébbek már-már roskadozni látszanak, az erősebbek segélyével aránylag könnyebben elviselhető legyen.

Ezen viszony áll fenn a tiszántúli egyházkerület kis és nagy egyházai közt.

Az 1882. évi, a zsinati törvények életbe léptetése iránt intézkedő egyházkerületi határozat által az egész egyházkerületre megállapított 8190 frt évi közigazgatási költségből csak 2020 frt terheli a beregi, f.-szabolcsi, máramaros-ugocsi, n.-bányai, n.-károlyi és szatmári egyházmegyéket, melyekből a felső-tiszai egyházkerület alakíttatni szándékolta, s 6170 frt a kis egyházmegyéket állítólag elnyomó többi részét az egyházkerületnek.

Hogy az államsegélyben, közalapi segélyekben, s a reformált segély egyes segélyezésében szintén a kis egyházmegyék egyházai részesülnek, évek hosszú sora óta, aránylag sokkal nagyobb mérvben, az csak természetes, ezt számszerűleg kimutatta nt. Joó István egyházkerületi pénztárnok úr e tárgyban írt czikkeiben, s távol van az egyházkerület nagy egyházaitól, hogy ezen nagyobb mérvű segélyezést a kisebb egyházaknak, melyek arra csakugyan reá vannak szorulva, felpanaszolják.

Tény azonban az, hogy a nagy egyházak az országos közalaphoz évről-évre hozzá járúlnak, még pedig minden kilátás nélkül arra, hogy annak jótéteményeiben valaha részesülhetnének, s tény, hogy közös culturalis in-

tézetünk, a debreczeni főiskola több évenkénti segélyben részesül a nagy egyházaktól.

Teljesen minden alapot nélkülöz tehát a hatodik egyházkerület mellett a kisebb egyházak anyagi elnyomtasából meritett érv.

A midőn azonban a nagyobb egyházak, s illetve a nagyobb egyházakkal bíró egyházmegyék teljesen helyesnek találják azt, s bele nyugosznak, hogy a teher túlnyomó részét a nagy egyházak viseljék, s a kis egyházak szűkebb viszonyaiknál fogva testvériesen segélyeztessenek, természetesen felmerül a nagyobb egyházak részéről azon óhaj, hogy ők az egyház igazgatásába népességük számához, nagyobb intellectualis erejükhöz, valamint a korrallal folyton fejlődő igények folytán a tanügy terén reájuk mind fokozottabb mérvben nehezedő terhekhez arányos befolyással bírjanak.

E tekintetben a viszony ma úgy áll, hogy az egyházkerület püspökének, főgondnokának, s többi tisztviselőinek választása egészen a számszerű kisebbség kezében van, még pedig a leghihetlenebb aránytalanság mellett.

Azon 6 egyházmegyének, melyből a felső-tiszai egyházkerület lett volna alakítandó, az utolsó egyházkerületi névtár szerint 219,466 lélekszáma van, mely lélekszám az egész egyházkerület 896,282 lélekszámának egynegyed részét sem teszi, mégis ezen 6 egyházmegye az egyházkerület 582 szavazatából 321 szavazattal rendelkezik, tehát az abszolút többséggel.

Ugy látszik, épen a tiszántúli egyházkerület viszonyaira való tekintettel hozta a zsinati előkészítő bizottság javaslatba a népesebb egyházaknak valamivel több szavazattal leendő felruházását.

A nagyobb egyházaknak több szavazattal való felruházása azonban, a mint azt a zsinati előkészítő bizottság tervezi, még mindig a kisebb egyházaknak enged aránylag sokkal nagyobb befolyást a választásokra, mert míg a debreczeni egyházmegyében a tervezett módozat szerint még mindig 2411 lélek esnek egy szavazatra, a békés-bánati egyházmegyében pedig 1929 lélek, addig a máramaros-ugocsai egyházmegyében csak 567 lélek, a n-bányai egyházmegyében pedig épen csak 524 lélek esnek egy szavazatra. Mindamelllett is, a mint a zsinati előkészítő bizottság munkálata nyilvánoságra jött, megindult a legnagyobb mérvű izgatás a zsinati előmunkálatok illető pontja ellen, és pedig ezen izgatás egyenesen a kis egyházak érdekeit veszi védelmébe, az azok terhére állítólag szándékolt jogfosztás ellen.

Természetesen más álérvék is használtatnak fel az izgatás érdekében, mint a milyen az, hogy a nagy egyházaknak több szavazattal felruházása hierarchiára vezet, holott épen ellenkezőleg, köztapasztalás szerint, a nagyobb

egyházak szavazata sokkal kevesebbé függ az illető lelkesektől, mint a kis egyházaké, s az ezen érvet felhasználók igen tévesen abból indulnak ki, hogy az egyházakat illető szavazat tulajdonkép a lelkész szavazata, s egy lelkésznek több szavazatot adni nem lehet.

A nagyobb egyházak több szavazata ellen irányuló ezen izgatásnak szükségkép oda kell vezetnie, hogy a nagyobb egyházak s a nagyobb egyházakkal bíró egyházmegyék, melyek a hatodik egyházkerület eszméjeért nem lelkesedtek, nem azért, mintha nekik bármi tekintetben szükségök lett volna azon hat kisebb egyházmegyére, melyekből a felső-tiszai egyházkerület alakíttatni szándékoltatott, hanem azért, mert a felvidéki kisebb egyházak iránt érdeklődve, azokra nézve kívánatosabbnak látták, hogy erősebb testvéreikkel szorosabb kötelékben maradjanak: ha az őket méltányosan megillető arányosabb befolyás az egyházi igazgatásba tőlük megtagadtatik, magok fogják a hatodik egyházkerületnek a kezdeményezők által már letett zászlaját felemelni, s ez irányban az összeülendő zsinatnál a szükséges lépéseket megtenni.

Ezen elválás nézetem szerint legkevésbé a kis egyházmegyéknek volna érdekében, aminthogy az elválás eszméje, a felső-szabolcsi egyházmegyét kivéve, más számbavehető visszhangra nem talált; épen azért célszerű volna, ha a kisebb egyházak méltányosoknak mutatnák magukat a nagyobb egyházak jogos aspiratiói iránt, s ez utóbbiakat, szükkeblűségük által, a jelzett irányban leendő megindulásra nem kényszerítve, a további békés, és épen a kis egyházak javára szolgáló együttélést lehetővé tennék.

Alsó-tiszaparti.

Az egyházi közigazgatási bíróságról.

III.

Midőn a zsinati előmunkálatokban formulázott egyházi közigazgatási bíróság intézményét, mint új institutiót e. alkotmányunkba beillesztendőnek tartjuk, — habár nem épen azon indokok alapján, melyek a javaslatban folhordva vannak, — a következetlenség vádját nem vonhatjuk magunkra, legfeljebb afféle gondolkozású emberek előtt, a kik mindent ex asse szoktak elfogadni, (a mibe befolytak) vagy mindent — még a mi helyes is — elvetnek, (a mi nélkülök jött létre.)

Kiindulási pontunk ez: egyházi életünknek az 1882. évi e. törvényekben — különösen pedig épen a legújabb javaslatban — alkotmányos, kormányzási, igazgatási, törvénykezési, anyagi, adóügyi, domesztikai s még más irányban is történt, illetőleg célbavett berendezése az e. közigazgatási bírászkodást nélkülözhetetlenné teszi; meggyőződésünk, hogy ha ezen intézményt az előttünk levő zsinat el nem fogadná: (diplomatikus simasággal szólva: ha a tanulmányozás stadiumába vetné vissza) magasabb fejlődésben levő egyházi életünk napról-napra hangosabban fogná felénk kiáltani azt, hogy egy ily intézmény behozatalára múlhatatlanul szükségünk van. Csak-

hogy, elodázás esetén, ki lesz felelős az elmúlásztott időért, mely alatt szilárdságban nyeredett e. életünk céltudatosan haladhatott volna előre, s mely alatt következetes fejlődésnek biztos alapjai rakathattak volna le, melyen azt a mai időben még sok irányban mutatkozó ingadozástól megszabadítani, s egyszersmind az e. élet mezején önzetlenül munkálkodó kis sereg válláról is jelentékeny terhet leemelni lehetett volna.

Mi ezen üdvös eredmény létrehozását jelentékeny részben épen az e. megyei, illetőleg e. kerületi tanácsok működésétől várjuk, s meg vagyunk arról győződve, hogy épen ennek elérése indította a konventet is arra, mikép ezen új intézmény behozatalát kezdeményezze.

Igen, de ezen működés eredménye e. megyei és kerületi gyűléseink hatáskörének és ezzel jelentőségének — „megcsapolása“ leend, prophetizálnak ezen institutió ellenesei kevésbé íhletteljes, mint inkább — eredeti kifejezéssel.

Elfordulunk attól a gondolattól, hogy gyűlésezési rendszerünkben „biztosítékot keressünk az iránt, hogy bennünket saját embereink, megbízottaink és sáfáraink el nem árulnak!“ (Mocsáry cikke a „Sárospataki Lapok“-ban!) Mi az ilyen „árulásra“ inclinatioval bíró emberekre nem is szoktunk szavazni, meg aztán az élet-tapasztalásokon okulva, igen találóan lehetne az efféle szóbeszédre a „Példabeszédek“ írójával ekkép felelni, csak arra vigyázzunk, „hogyan magunk el ne adjuk a bölcseségnek, tudománynak és eszességnek valóságát“ (23. r.).

Hogy „bőrünkre meg nem alkusznak!“

Avagy talán a próféta gyűlölködő lelke szólalt meg ezen emberben, a ki a mi előljáróinkról szintén azt hiszi, hogy ezek: „gyűlölik a jót és szeretik a gonoszt, s a kik a mi bőrünket rólunk levonszák és húsunkat csontjainkról.“ (Mikeás).

Hogy „bennünket ki nem szolgáltatnak!“

Vajjon kik? Püspökeink, főgondnokaink? És vajjon kiknek? a kormánynak? a jezsuitáknak? vagy az üdv hadseregének?

Pál apostollal szólva bizony: „alkalmatlan és hiábavaló beszéd az ilyen.“

Mi gyűlésezési rendszerünkben ilyesféle „biztosítékot sohasem kerestünk. Hanem keressük és meg is találjuk benne azon alkotmányjogi szervet, mely által az egyház a maga kormányzási és igazgatási akaratát az egyházi és világi törvények által elismert formában és módon kinyilatkoztatja.

Mert prot. tanaink szerint a külső, a forma, nem változhatatlan; kormányzati szerveink alkalmazásánál a merev, hierarchiai rendszert nem követjük, csak azt kívánjuk, hogy legyenek azok az egyház lényegének megfelelőek s mozdítsák elő Isten házána építését, mely: „oszlopa és erőssége az igazságnak.“ (I. Tim.).

Mi tehát, úgy presbyteriális, mint e. megyei és e. kerületi gyűléseinkben azon szervet keressük, mely által az egyház törvényes akarata minden irányban leghatékonyabban nyilvánulhasson. De épen azok, a kik gyűléseinket szorgalmasan látogatják, a kik nem pusztán a „kálvinista búcsú“ kedélyes, hanem a kötelességteljesítés egy kissé komolyabb szempontjából tekintik ennek hivatalos működését: kénytelenek bevallani, hogy míg népesebb gyűléseink a vallás-erkölcsi élet, egyházunk autonomus jogai, az iskolaügy független s az egyház érdekeivel megegyező összhangzatos fejlesztése stb., szóval a magasabb szempontokból tekintendő kérdések megvitatása s

megállapítása körül teljesen alkalmas közegekül kínálkoznak: addig az egyház külső életviszonyaiban az egyes e. tisztviselők, kormányzottak és kormányzók közt előforduló százfélé személyi, javadalmasági, adóügyi stb., nem csekély fontosságú, sokszor épen elsőrendű érdekeket érintő viták, bonyolult s a mai rendszer szerint gyakran még kellőleg nem is tisztázott ügyek elbírálására nem épen alkalmas.

Ime a javaslatban szabályozva vannak a választási ügyek, az anya-, társ-, leány- és fiók e. községek közötti köz-igazgatási és vagyoni természetű kérdések; a megválasztott lelkész meghívásának megtagadása körül előforduló kényes természetű viták; a lelkész, az özvegy s a lelkész utódának javadalmasági körül előforduló kérdések; a tanítók, az iskolaszék, meg a presb. közt előálló nem fegyelmi természetű controversiák; a felebbezett ügyek nagy része, melyek gyors elintéztét igényelnének, és más kérdések, melyeket a törvény, az e. élet fejlődésképpességét szem előtt tartva, taxative elő sem sorolhat.

Mindezen ügyek beható, gyors, a feleknek költséget nem okozó intéztét kívánnak, ezt pedig évenként egyszer-kétszer összeülő e. megyei és kerületi gyűléseinktől várni alig lehetséges; ezen testületektől, melyeknek tagjai jó részben gyűlésről-gyűlésre váltakoznak — vitás s egymástól különböző statutumok, helyi szokások és gyakorlat alapján elbírálendő köz-igazgatási jogügyekben kifogástalan bírói functiót várni hiu reménykedés. Ha mindezekhez hozzáveszszük a javaslat indokaiban kellőleg nem méltatott azon tényt, hogy utolsó zsinatunk óta a bíraskodás az egyházi administratiótól elkülönítve van, ekkép tehát azon jogok, melyek az egyházi közigazgatási életviszonyokban gyökereznek, nemcsak egyesek túlkapásai, hanem esetleg még a törvénybe ütköző hatósági intézkedések ellenében is a fegyelmi eljárásoktól sok tekintetben különböző szabályok alkotását multhatatlanul szükségessé teszik: mi sem természetesebb, minthogy az ily irányú élettevékenység megfelelő szervek létrehozásán törekszik, s ha szemünket szándékosan behunyjuk is ezen jogfejlődés előtt, melyet pedig sem elfojtani, sem ignorálni nem volna szabad, a legalkalmasabb szervnek előbb-utóbb szükségképen elő kell állnia. Ez a megfelelő s legalkalmasabb szerv, meggyőződésünk szerint épen a közigazgatási bíróság.

Mindazok tehát, a kik ezen intézményt szervezni kívánják a jogfejlés és a tudomány által felállított útmutató irányában haladnak: nagy kár tehát ezt üres hanggal akár „czammogásnak“ nevezni, akár „ennek genesisét a majmolási vágyban“ keresni, mert akkor — elég sajnos — de csaknem egész szellemi életünk „czammogásban“ s „a külföld majmolásában“ állana.

Dr. Kovács Sándor,
jogtanár.

Iskolaügy.

A tiszántúli ev. ref. középiskolai tanáregyesület közgyűlése H.-Nánáson.

— 1891. aug. 24—25. —

(Vége).

Tanári nyugdíj- és gyámintézetünk fentartásához 8 vidéki gymnasium járul 60 tanszékkal, a tagok száma 48, kik közül

azonban kettő magasabb évdíjat fizet. Nyugdíjban 1 tanár, gyámdíjban 4 tanár özvegye és családja részesül. Ezekhez most Keszi Hajdú Lajos kisujszállási érdemekben megöszült s nyugalmra lépni kívánó tanár részére tétetett az esedékes 200 frt nyugdíj folyóvá.

A gyűlés második napját jórészen az elnöki s jegyzői előterjesztések, indítványok és az egyesület folyó ügyei foglalkozták el. Így elnök indítványára Soós Gábor kegyes alapító áldott emléke az egyesület jegyzőkönyvében is megörökíttetni határozatott. A jövő évi közgyűlés helye megállapított oly módon, hogy a h.-bőszörményi és szatmári egyházi előljárók részéről egyidőben érkezett szíves meghívás közül, — tekintettel azon örvendetes fejlődésre és átalakulásra, melynek a szatmári iskola épen a jövő évben eléje néz, — utóbbi meghívása fogadtatott el. Ezek után a tisztújítás, az alapszabályok értelmében titkos szavazás útján, tartatott meg; újból megválasztottak: elnökké Gerecsi Kálmán, jegyzővé Elek Lajos, pénztárnokká a véglegesen visszalépett Beczner Frigyes helyére Sinka Sándor debreczeni tanárok, végezetre a választmány tagjaivá 10 debreczeni és 15 vidéki tanár.

Érdekes és kiemelkedő pontja volt a gyűlés tárgysorozatának Sinka Sándor debreczeni tanár felolvasása a latin nyelvnek a III. és IV. osztályban való tanításáról, s ezzel kapcsolatban Cornelius Neposról. Felolvasó részletesen fejtegeti azon abnormis állapotot, hogy az iskolai syntaxisok példatára nincs összhangzásban a III. és IV. osztályban használt auctoroknak, Neposnak és Caesarnak phraseológiájával; majd tüzetesebben foglalkozik Nepossal, mint középiskolai olvasmánnyal; kiemeli annak megbecsülhetlen paedagogiai értékét, de egyszersmind rámutat nagymérvű — nyelvi és történelmi — fogyatkozásaira; minélfogva sürgeti, hogy a német gymnasiumok példájára Neposnak a tanulók igényeihez alkalmazott és kiigazított, nyelvi tekintetben pedig megkönnyített kiadását vegyük használatba. A nagyérdékű felolvasás által keltett közhangulatnak Dóczy Imre debreczeni tanár adott kifejezést, meleg szavakban méltatván a hallottak igazságát s mondván köszönetet felolvasó ügybuzgalmáért; beszéde végén pedig — a gyűlés egyértelmű helyeslése közben — azon óhaját fejezte ki, hogy felolvasó a Neposnak általa tervbe vett átdolgozásával és kiadásával mielőbb valósítsa meg általános helyesléssel fogadott alaptételeit; egyszersmind a kérdés anyagi oldalára is figyelemmel, felhívja a tagtársakat, hogy kebelbeli tanárainknak mértéket megütő irodalmi kiadványait azok használatba vételével pártfogolni és terjeszteni készek legyenek.

Pócz János békési tanár programmba felvett felolvasásától időközben érkezett jelentése szerint visszalépett.

Az indítványok során Elek Lajos jegyző két indítványa érdemel kiválóbb figyelmet; egyik a közép- és felső iskolák zsinati képviselői számának arányosabbá tételéről szól, mely szerint a nagyobb számú tanintézettel bíró erdélyi egyházkerületben 3-ra, a tiszántúliban pedig 4-re volna emelendő a képviselők száma; másik az idegen tanintézetekben tanuló református növendékek vallásos oktatásának ellenőrzésével foglalkozik. Mindkét indítvány beható eszmecsere és megbeszélés után elfogadtatott.

A tárgysorozat kimerítésével elnök a házigazdai tisztet lekötelező szívességgel teljesítő nánásiak iránt érzett köszönet és hála kifejezésével a gyűlést bezárja.

Gyűlés után az iskola helyiségeit megtekintették, majd az egyházi és városi előljáróságnál (Lajos napja is volt) tiszteleg-

tek az egyesület tagjai; és a délutáni órákban azon tudattal váltak meg Hajdú-Nánás vendégszerető falaitól, hogy az ottani átalakulásban levő gymnasium jövője a tanügy iránt lelkesedni tudó közönség támogatásával s megújított ifjú tanárkarának ügybuzgalmával biztosítva van.

Orosz István.

Közügyeink.

A szatmári ev. ref. egyházmegye közgyűlése.

Vélnök, hogy ez a gyűlés, kiemelkedő tárgysorozatánál fogva, szokatlanul népes és élénk volt. Óh nem. Egészen a rendes őszi közgyűlések arca vala. Pedig még nem köszöntének be a hűvös észak-nyugoti széllel csapdosó, kelemetlen esős őszi napok, sem dör nem forrázta le a mezők zöld bársonyát; a nyári toilette mindenkép bevált gyűlést látogató köntösül. Igaz, hogy a gyűlés napjának délutánján komor fellegek tornyosulának Szatmár-Németi szab. kir. város fölött, s megerede belőlök a szomjoltó eső, úgy hogy ha esetleg a Rákos mezején tartjuk vala gyűlésünket: bizony szétkergeti vala. De hiszen más valami okának kell annak lenni, hogy még oly nagyfontosságú tárgyak, mineműek a zsinati törvényjavaslat §§-aiban összeesomósodva toltak zöld asztalunkhoz, sem bírnak nagyobb népvándorlást előidézni Izraelünkben. Én körülbelől sejtem ez okot, s más alkalommal talán majd el is mondom.

Tehát 1891. aug. 20-ika vala.

Sőt bátran kezdhethük 19-én. Mert a kik gyűlést akartunk látni, már akkor jórészt mind bent valánk a színhelyen. Igaz, ekkor még nem kezdődtek meg a gyűlés tárgyai fölött az érdemleges eszmecserek. Hanem aztán érdekessé tette e napot is először a gondnokszámoltató széken elhangzott egy pár referáda, kivételképen pedig a sz.-dobi kurátor uram számadásairól szóló. Én nem tudom, honnan vette a referáló tiszteletes úr adatait, denique azok oly horribilis képet nyújtanak a sz.-dobi gazdálkodások felől, a melyet csak a Csáky uram szalmája nyujthat vala azoknak a szerencsés halandóknak, kik ziláltságának tanúi valának a néhai való jó időkben. A szanaszét állapot összegereblyélésének mikéntje fölött, — hogy már anticipáljuk is a közgyűlés tárgyalását — másnap felleges ábrázattal tanakodott az atyák serege. Tárgyalás folyamán ott fenyegetődzött a fegyelmi eljárás villáma; de ezúttal még nem csapódott le a sz.-dobi atyafiak fejére; nehogy ártatlant is találjon sujtani: egy előnyomozó küldöttség kinevezését tartalmazó határozati javaslat elfogadásával, ezúttal szerencsésen elhárított. Délután pedig a zsinati törvényjavaslatok fölötti barátságos eszmecsere tette érdekessé 19-ét.

Huszadikán aztán megkezdődött az érdemleges gyűlés — és folyt az ebédlési idő megszakításával, s közben gyámintézeti tárgyak elintézésével — esteli 1/4 8 óráig. A magas szárnyalású esperesi imádság elhangzása után csakhamar a fülpösi papválasztásról vettünk hivatalosan is tudomást. Az elválasztott atyafi tudvalevőleg Szabó Lajos, volt urai s.-lelkész-tanító. Hjah, de a tudomásvétel nem mehetett ám minden bökkenés nélkül. Persze ellenfelek is voltak a választásnál, és ezek gondoskodának „botránkozás kövéről.“ Ez a kő azonban oly naiv esetlenséggel volt előkerítve, hogy köz-

gyűlésünknek csak egy parányi billentésébe került az elhárítása. Megtörtént.

Panyola újonnan keletkezendő iskolája számára telket vásárolt. Okosabbat sem cselekedhetett volna, mondók rá uni-sono, s vásárlása — a szerződés okvetlen benyújtása mellett — megerősített. Penyige templomépítési szándéka örvendően vétetett tudomásul. De már a fölött, hogy a sonkádi takarékmagtár alapszabálya még a belügyminisztert is megjárta, nem nagyon örvendezett a közgyűlés. Az alapszabály módosítást kíván, ennek eszközlése után kétségkívül megerősítettik.

A felső-szabolcsi egyházmegye hozzánk is átküldte a 6 ik egyházkerület felállítására vonatkozó ösmeretes határozatát: szóljunk hozzá. A hozzászólás után kimondatott, hogy: bizony a feltüntetett jelenségek nem valami nagyon kedvező kilátást nyújtanak nekünk felvidéki kisebb egyházaknak, az alföld nagyobb egyházaival való testvéries együttélésre nézve; azért hát próbáljuk meg az elválást, hátha akkor boldogabb helyzetünk lesz. (Négyszemközt legyen mondva: a mit én nem hiszek.) El v b e n tehát csatlakozik ez a közgyűlés is, a felső-szabolcsi megállapodáshoz.

Zsinati képviselők a felbontott szavazatokból kinyilvánulólag ím' ezek: Kiss Áron esperes és Isaák Dezső egyházmegyei gondnok egyhangú választással rendes, — Szarka Boldizsár és Dr. Farkas Antal — amaz 48, emez 51 szavazattal póttagok. Egynehány szavazat megoszlott Tabajdi Lajos, Vállyi Árpád, Szegedy Antal, Biky Károly, Mártha József és Szilágyi Kálmán között. Elválasztott zsinati képviselőink lelkes éljenzéssel kísért szavakban ajánlották föl magokat egyházmegyénk hű képviselésére. Szarka Boldizsár a 48 voksban egyenes útasítást lát s az útasítást követni is fogja rendíthetlennül. Persze, hogy ismételten megéljeneztük.

Egyházmegyénk tanítói kara a mult évben egy kéressel járult egyházmegyénkhez: juttatna az államsegélyből az ő gyámintézetöknek is. Testvéries jóakarattal vettük akkor tudomásul a kérelmet, de egyszersmind küldöttség útján óhajtottuk megtudni: mily természetű hát voltaképen a számunkra nyújtott államsegély? Lelkészekből, s tanítókból álló küldöttség nézett aztán utána a dolognak, s úgy találták, hogy: a kérelem nem teljesíthető, mert az államsegély „kizárólag“ lelkészek támogatására resolváltatik. Ebben megnyugodtunk.

Kun Bertalan főt. püspök úr 50 éves jubileumán nagytt. Kiss Áron esperes és ngos Isaák Dezső egyházmegyei gondnok úr fogja egyházmegyénket képviselni. Bizonyára hű tolmácsai lesznek annak a szíves tiszteletnek és kiváló becsülésnek, melylyel egyházmegyénk a tiszamellék nagyérdemű püspöke iránt viseltetik.

Odafönt a méltóságos konventen az mondaték, hogy a tökesegélyezés tárgyában fölterjesztett írataink hiányosak, a mennyiben „bizonyos rovatos ív“ nincs közöttük. Ennek pótlását kérik hát. Igen, de azt a „bizonyos rovatos ív“-et nem látta egyházmegyénk, a hiányt tehát úgy pótolhatja csak, ha alkalma leend szemtől-szembe nézni ama „bizonyos rovatos ív“-vel.

Közalapi és rendkívüli állami és magyar ref. segély egyleti kérvények kevés kivétellel mind kedvezően intéztettek el. Egyházmegyénk pénztára a megejtett vizsgálat szerint bevett: 2521 frt 81 krt, kiadott: 2185 frt 09 krt, — vagyoni állapot: 1001 frt 20 kr.

Az üresedésben levő egyházm. lelkészi tanácsbírói és főjegyzői tisztségre a szavazás elrendelése kimondatott.

S akkor jöve a sor a zsinati törvényjavaslatra. Elejétől végig minden szakaszán még egyszer átment a közgyűlés (mert előzőleg értekezletszerűen már egyszer §-ról §-ra megkritizálta) s megállapodott a módosítandók módosítása fölött. Alapelvül mindenekelőtt kimondta, hogy: a zsinat-presbyteri rendszer következetesen főtartandó és keresztülviendő minden fokoza-ton; annál fogva, minden olyan kísérlet, mely annak változtatására törekszik, határozottan ellenzendő s a javaslatból tör-lendő. Ez alapon állva, a főbb pontokra nézve kimondotta, hogy: a népesség aránya szerint emelni szándékolt szavazati-jogi befolyást el nem fogadja, — a konventi képviselők vá-lasztását a presbyteriumok részére visszaköveteli, — a köz-igazgatási bíróság behozatalát ellenzi, — a segédlelkészek el-helyezését az egyházmegyék belkörü intézkedésének tartja fent, — a 3 napos ünnep eltörlését sürgeti, — püspök és fő-gondnokon kívül minden más tisztviselet 10 évenként akar választani, — lelkészválasztásnál nem akar elsőbbséget adni theol. tanároknak rendes lelkészek fölött, sem a püspöki tit-károknak egyéb kvalitású fungensek fölött, — kárhóztatja a lelkészek minőségi fokozatának nyilvántartására vonatkozó javaslatot, — az egyházi adózásról egyszerűbb codificatiót óhajt, — a missiói czélokra útalványozott segélyt sokallja, — az országos lelkészi nyugdíjintézet alapjára szánt összeget ke-vesli, — a kettős elnökséget minden forumon megtartatni kí-vánja, — a görög nyelvet kötelezőül kéri kimondatni, — az egészségtant az elemi iskola legalsó osztályától kezdve tanít-tatni kívánja, — a tanórák lejjebb szállítását sürgeti, — ellen-ben az igazgató tanárok óráinak emelését látja szükségesnek. Ezek valának a főbb megállapodások. Ezekután a kongásnak indult tanácskozási tremben végkép az üresség foglalta vissza teljes birodalmát, mit mi egyáltalán nem irigyelve siettünk haza szárnyalásunkkal tőlünk telhetőleg háborítatlanná tenni.

Utközben az éjjeli sötétet át-áttörő villámfénynél, egy-mást érő menydörgés közepette s szakadó zápornak alatta mily édes mulatság volt a fölött évödni: vajjon, ha a zsinati atyák bölcseségének sikerülni fog a közigazgatási bíróságot codificaltatni: nyilik-e számunkra valaha alkalom hasonló ér-deklődésben gyönyörködni egyházmegyéink közgyűlésein? És nyilik-e alkalom a napdíj nélküli gyűlési tagoknak átázott-fázott nyári toilletében kopogtatni be puha vánkossal kínálga-tódzó csöndes otthonukba? És végül: nyilik-e alkalom a mi gyámintézetünk tisztviseleinek oly lemondásra, a mit alig van, a ki tudomásul vegyen, noha a szabad választás alkotmányos jogának élvezése is incselkedőleg kínálja magát? Vagy vég-tére mindannyian Horác-czal fogunk tartani:

„Beatus ille qui procul negotiis!“

F. Varga Lajos.

Nekrológ.

Dr. Ballagi Mór,
meghalt 1891. szeptember 1.

Egyházi lapjaink különbség nélkül mindannyian a legna-gyobb részvétellel emlékeztek meg, egyháztársadalmunk egyik legnagyobb alakjának Dr. Ballagi Mór-nak, a pesti ref.

theologiai akadémia nyugalmába vonult tanárának, az egyházker. és egyházm. tanácsbírónak, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagjának stb. stb. folyó hó 1-én bekövetkezett haláláról. A közrészvét gyászába bevegült a mi lapunk hangja is, kegyelettel emlékezvén meg egyházunk eme kiváló fiáról, a kit kiválónak merünk nevezni lelkiismeretünk szavával akkor is, ha tőle éles theologiai ellentétek választottak is el bennünket.

Ha szükség van a nyár tikkasztó melegében a zivatar kitörésire, hogy felfrissüljön a lég s tovább folyhasson az áldásos munka: akkor szüksége volt magyar református egyházunk lethargikus álomban szunnyadó tagjainak is a Ballagi által importált túlzó modern theologiai irányzatra. A tengeri hajósok jobban szeretik a zúgó zivatart, mely küzdelemre készíti karjaik aczélérejét, mint a teljes szélesöndet, mely bántó tétlenségre kárhóztatja a hajó vitorláit. Ballagi nagy, hatalmas vihart idézett elő egyházi életünk tengerén, vihart, melyben erő erő ellen, értelem és szív értelem és szív ellen küzdöttek: . . . s megtudtuk, hogy van bennünk életerő, hogy tudunk igazainkért küzdeni . . . s ezt megtudnunk nagyon jó dolog vala. Erre pedig megboldogult halottunk tanított meg bennünket. Mi nem szeretünk s egyéni hajlamainknál fogva nem is tudunk elfogultak lenni, s az elhunytat egyetemese magyar ref. egyházunk nagy halottjának tekintjük, kinek emléke előtt tisztelettel hajlunk meg, s kinek homloka köré bátran oda fűzzük az érdemeseket megillető palma koszorúját.

Az előttünk levő adatokból vázlatosan összeállítjuk Ballagi Mór eseményekben és tetteiben gazdag életrajzát. Született 1815. vagy 1816-ban szegény zsidó szüléktől. Apja (Bloch) egyik Sztárai gróf haszonbérelője volt, de a ki elemi csapások miatt nem tudván haszonbérét kifizetni, bérletéből kiűzetett, sőt börtönre hurczoltatott. És a sanyarú viszonyok közt tengődő kis gyermek kenyérkereső apa nélkül, anyjával együtt egy álló esztendeig vadkörtén és szilván nyomorgott.

Növekedő gyermek korában hasznát vette már hatalmas emlékező tehetségének. Apja jókor megtanítván a thalmud s az ószövetségi szt. írások ismeretére, mint faluról-falura vándorló bocher szerezte meg mindennapi kenyerét. 1829-ben Nagy-Váradra ment tanulni, majd a pápai híres zsidó iskolába ment át. Mint moóri, majd surányi nevelő, megismerkedett a latin és görög nyelvekkel s Verseghy elavult magyar grammatikájával. 1836-ban a pápai főiskola philosophiai tanszakának lett növendéke, majd Pesten vétette föl magát a műegyetem hallgatói közé, de itt ő, a szorgalmasan és tudományosan képzett ifjú, ki másokat teljes sikerrel készített elő a szakvizsgákra, felekezeti szűkkeblűségből, mert zsidó volt, nem nyert oklevelet. 1839-ben kiment Párisba; 1840-ben lefordította a hexateuchot, a mely művéért őt a Magyar Tud. Akadémia, tagjai sorába emelte föl. A hosszú nélkülözés, a csaknem reménytelennek látszó életküzdelem éjjeli sötétéből ekortájban tűnt fel előtte az első hajnali csillag fényes sugara, hogy később megvilágosodjék körülte a teljes égboltozat, hogy később ő is a nemzet, a haza, az egyház legnagyobb fiainak sorába emelkedjék föl.

1842-ben kiment Tübingába, a theol. és bölcészeti tudományok tanulmányozására; 1843-ban felekezete tagjainak szűkkeblűségétől indítva, s lelke szabad vizsgálódási vágyát is követve, áttért a protestáns egyház kebelébe. Tübingában bölcészettudori oklevelet szerzett. Igen érdekesen beszélt el e sorok írójának egyszer, hogy miképen jutott ő e tudori okle-

vélhez. Egyik nagynevű tanárához, — vagy Ewaldot, vagy Baurt említette, — meghívást nyert ebédre. Ott volt az egyetem rectora s ott voltak a theol. és philosophiai facultás összes tanárai is. Ebéd közben és ebéd után nagy theologiai és bölcészeti problémák fejtegetésébe bocsátkozott az előkelő tudósok társasága, s általam akkor meg nem magyarázhatólag folyvást csak engem hagytak a tudós tanárok beszélni. Hosszas discussiók után egyszer csak fölkel az egyetem rectora s a philosophiai facultás nevében bölcészettudornak nyilvánított ki. Így jutottam én bölcészettudori oklevelemhez, mondá előttünk felejthetetlenül az elhunyt nagy tudós.

Visszatérvén Tübingából, 1844—48-ig a szarvasi ág. ev. főiskola tanára volt; 1848-ban Görgei mellett tábori fogalmazó, majd Aulich mellett hadelnöki titkár lett. A szabadságharc leveretése után ő is üldöztetett, s csak nehezen tudta szarvasi tanszékét újra visszanyerni. 1851-ben a kecskeméti ref. theologiai intézet, 1855-ben pedig a pesti protestáns theologiai intézet tanárává hivatott meg, a keleti nyelvek s a szentírásmagyarázat tanszékére.

Ettől kezdve teljes erejét főként a protestáns egyház- és iskolaügy emelésére szentelte. 1858-ban megindította a „Protestáns Egyházi és Iskolai Lapot“, melyet 30 év múlva, 1888. végén átadott utódának Szóts Farkas theol. tanárnak, mint az általa nevelt ifjabb lelkészi generáció egyik legtehetségesebb tagjának. Theologiai tanárságától pedig 1877-ben lépett vissza.

Hogy mit tett Ballagi főként nevezett lapjával a magyar protestáns közérzet emelésére; mint küzdött rettenthetetlen bajnokként a hírhedt pátens ellen; mint szerepelt izgékony természete által is elragadtatva, a túlzó rationalismus bajnokként; mint küzdött Filóval, Révész Imrével az orthodox theologiai irányzat ellen: ezt megírni egy egyháztörténetíró, vagy róla szóló részletes életrajz feladata lehet, ez nem fér be egy szűk hírlapi cikk keretébe.

Az „Uj magyar Atheras“ felsorolván Ballagi műveit, ezek számát 55-re teszi. Említett lapján kívül szerkesztett még egy naptárt, két családi lapot s egy tudományos szemlét. — Kéziratban több fontos műve maradt, s apróbb dolgozatai saját lapjain kívül magyar, német, francia és angol lapokban és folyóiratokban jelentek meg.

Ballagit méltán gyászolja a magyar protestáns világ, mert ő közhasznú működésével elől tudott járni főként a nyelvtudomány s az emberszeretet nagy munkáiban is. Alig ismerünk valaha tevékenyebb, mozgékonyabb embert, mint a milyen ő volt. És ez az ember, ki a száraz tudományok emberének látszott alkotva, rendkívül kedves, megnyerő tudott lenni a társas élet köreiből. Révész Imrének, mondhatjuk, halálos ellenfele volt, theologiai nagy vitáikban, s a mint személyesen megismerték egymást, a legnagyobb barátokká lettek.

Érdekes róla azt is tudnunk, a minek nagyon véletlenül jutottam tudomására, s a mit ma már talán minden indiscretió nélkül elmondhatok, hogy ez a nagy rationalista hittudós, Baur theologiai irányának emez első rendű magyar bajnoka nem találta magához méltatlannak azt, hogy ő fordítsa le magyarra a nagy angol pietista írónak, Bunyan-nak „Pilgrim's Progress“ című művét is, melyet „Zarándok útja“ cz. a. az angol vallásos íratokat terjesztő Társaság adott ki s terjeszt ma is magyar nyelven közárusai által.

A művet nem látom felsorolva jelzett 55 műve között. De szolgáljon jellemzésére ez az adat is, annak a férfinak, ki ha tanszékén s művelt közönsége számára szerkesztett lapjá-

ban tulzó theologiai elveket hirdetett is, a nép kezébe olyan művet akart adni, melyet a legorthodoxabb angol theologiai világ közvetlenül a biblia után helyez.

És most elhunyt jelese egyházunknak, ki mint theologiai tanár tudományoddal atyjává lettél egy theologiai iránynak, ki mint országgyűlési képviselő a haza atyjai közé is soroztatál annak idején, ki emberszerető szíved által indítatva, halálod órájáig az általad nagy gondnal ápoltt árváknak is atyja voltál: nyugodjál, nyugodjál esőndesen sírod ölében. Terhes fáradalmaid után megérdemled a szelíd nyugalmat. Béke porraiddal, áldás emlékedre!

Csiky Lajos.

Dr. Ballagi Mór hónapok óta szenvedett már nehéz szélhűtésben, mely emlékezetétől s beszélő képességétől is megfosztotta, úgy hogy a halál, mely őt folyó hó 1-én reggeli 6 órakor minden vívódás nélkül meglepte, valódi válság volt már reá nézve. Eltemettetett f. hó 3-án óriási részvét mellett. A családon kívül a budapesti ev. ref. theol. akadémia is adott ki gyászlevelet. A háznál beszélt és imádkozott felette, régi barátja, Szász Károly püspök, a temetőben pedig a koporsó felett Kenessey Béla theol. tanár. Mindkét beszéd megjelent a pesti Protestáns Lapban, s mindkettő az igaz szívből fakadó műszónoklat remeke gyanánt tekinthető. Méltó volt e két beszéd azokhoz, a kik tartották, de méltó volt az elhunyt nagy halotthoz is.

Különfélék.

Tanári jubileumi ünnepély a debreczeni főiskolában.

Tóth Sámuel és Balogh Ferencz theologiai akadémiai tanáraink 1866. november 6-án tartották tanári székfoglaló értekezéseket s másnap kezdték meg tanári működéseiket. Erről megemlékezvén néhány főiskolai tanár, kik a nevezett tanár uraknak tanítványaik voltak és most itt a debreczeni főiskolában tanártársaik (Somogyi Pál, Kovács Lajos, Nagy Elek, Elek Lajos, Csiky Lajos, Orosz István, Dr. Erdős József és Sass Béla), elhatározták, hogy f. évi november 6-án, vagy 7-én, mint a fent jelzett napok negyedszázados évfordulati napján volt kedves tanáraik, most nagyra becsült tanártársaik tiszteletére jubileumi ünnepélyt rendeznek. E szándékukat e hét folyamán bejelentették a közös tanárkari gyűlésnek, mely az eszmét örömmel magáévá tette s egy bizottságot küldött ki a programm megállapítására. Természetes, hogy e nekünk oly kedves ügy további fejleményeiről időnként tudósítjuk olvasóinkat.

Első lelkész-képességi vizsga tartatott f. hó 10. és 11. napjain debreczeni főiskolánk tanári gyűléstermében az új vizsgálati rendszer értelmében kinevezett egyházker. bizottság által, mely ily czélból ekkor jött össze először. A vizsgáló bizottság következő tagokból állott: főtiszt. püspök úr képviselőnt. Kiss Áron esperes úr, mélt. Vályi János egyházker. főgondnok úr képviselőnt. Szűcs István helyi főgondnok úr, mint elnökök, nt. Peterdy Károly, Dávidházy János, Szeremley József, Szél Kálmán, Szabó Károly esperes urak, az 5 theologiai tanár és Dr. Kovács Sándor vizsgáló bizottsági tagok. A vizs-

gára, melyre előre beadtak egy-egy theologiai értekezést, 5 ifjú ember jelentkezett: Sólyom Lajos, Nagy Imre, Márk Imre, Tóth Mihály és Rácz Elek, kik f. hó 10-én délelőtt zárt teremben egyházi beszédet készítettek Máté 7, 14. alapján, d. u. pedig és másnap d. e. szóbeli vizsgálatot tettek. A vizsga eredményéről közölhetjük, hogy Nagy Imre és Sólyom Lajos jeles, Márk Imre jó, a többiek pedig kielégítő eredménnyel vizsgáztak.

Debreczeni főiskola. Főiskolánkban f. hó 9-én d. e. 9 órakor ünnepélyes istenisztelettel megnyílt az új iskolai év. Istentisztelet előtt a tanárkari gyűlésteremben összejöttek az összes főiskolai tanárok, s rajtok kívül a főtiszt. püspök úr képviselőnt. Kiss Áron esperes úr, az egyházkerületi főgondnok, mélt. Vályi János úr képviselőnt. Szűcs István úr, úgyis mint helyi főgondnok, továbbá nt. Némethy Lajos lelkész úr. A tanárokat az egyházkerületi elnökség nevében és megbízásából az esperes úr üdvözölte emelkedett szellemű beszédben, a melyre Dr. Bacsoni Lajos válaszolt, fejtegetve a mai tanügyi állapotokat, az azokból protestáns egyházainkra s közelebről református egyházunkra háramló kötelességeket, s kérve a munka kivihetésére a fentartó testületek, az egyházkerület és a debreczeni egyházköztség jóakarátú támogatását. Az oratoriumban, hol a tanárokon s a nevezett urakon kívül még Mészáros József egyházi tanácsos urat, Tóth Lajos debreczeni előkelő polgárt s több vidéki lelkész urat is láttunk, Csiky Lajos főiskolai lelkész mondott alkalmi imádságot, Isten segítségét és áldását kérvén a megkezdendő munkára. Ezzel megindult főiskolánkban az év munkája. Legyen velünk a jó Isten, áldó keze vezéreljen nehéz útunkon! — Megemléjtük ezúttal, hogy elkezdték munkájukat közöttünk, főgymnasiumunkban az új tanerők is, u. m. Kulesár Endre rendes tanár, Bosznay István rajztanár, Török Imre rendkívüli vallástanár, kiknek, a két utóbbinak, a főiskola anyagi és szellemi ügyeit rendező bizottsága általi megválasztásáról nem régen referáltunk, továbbá Filep Imre és Sarudy György ifjú tanárjelöltek, kiket a gymnasiumi igazgatóság közbejöttével egyházkerületi elnökségünk állított be rendkívüli tanári minőségben főgymnasiumunk körébe. Isten hozta őket mi közénk! Legyen az Ur áldása minden munkájokon!

Érettségi pót- és javító vizsgálatok tartattak a debreczeni főgymnasiumnál folyó hó 6—8. napjain. A vizsgálati bizottság elnöke Tóth Sámuel egyházker. főjegyző, kormányképviselő Békési Gyula tankerületi főigazgató volt. — Javító vizsgára 28-an jelentkeztek, közülök 20-an a vizsgát kellő sikerrel letették, 8-an decz. hóra útasítottak még egyszer pótvizsgára. 7-en minden tárgyból tettek vizsgát; kettő közülök egy-egy tantárgyból pótvizsgára útasítottak.

Állami főreáliskola Debreczenben. Debreczen szab. kir. város reáliskolája a beállott tanévvel az állam tulajdonába megy át; ezzel vége szakad a hosszas tervezgetés és egyezkedés alatti ideiglenes állapotoknak. Az új életet kezdő tanintézet főiskolánktól és egy más bérelt helyiségtől megválva egyelőre a Széchenyi-utczai volt „Korona-vendéglő“ épületében nyer önálló — bár nem végleges — hajlékot. Tanárkara kiegészítve a következő tanférfiakból áll: Fazekas Sándor igazgató, Beczner Frigyes, Harmath Gergely, Piribauer Alajos, Zimmermann Gyula régebbi rendes, Balugyánszky Béla, Jaszencsák Sándor, dr. Kardos Albert, Kovaliczky Antal, Laczkó Károly újabban

kinevezett *rendes*, Pálffy József helyettes tanárok. Növendékei száma örvendetesen emelkedik, eddig 226; úgy anyyira, hogy az első osztályt, melybe 76 tanuló jelentkezett, két párhuzamos szakaszra kellett osztani; az új tanévvel a hetedik osztály is megnyitott; a tanítás azonban az átköltözés és berendezés nehézségei miatt az egész intézetben csak a jövő héten veheti kezdetét. A hivatalos átadás a város és állam között — tudomásunk szerint — f. hó 13-ik napján fog megtartatni, melyen a magas kormányt Békési Gyula tanterületi főigazgató úr fogja képviselni. Ez ünnepélyes aktust jövő számunkban bővebben méltatni kívánjuk.

Lelkészválasztás. A beregi egyházmegyében folyó szept. hó 3-án Nagy-Beregen, ottani helyettes lelkész Vígvári Mihály közfelkiáltással, Dédában Szabó Károly mátyusi káplán-tanító szótöbbséggel *rendes* lelképászoroknak választattak meg. Isten áldja meg új lelkésztársaink munkáját. Legyenek az Ur kegyelméből hű sáfárai a reájok bízott lelki javaknak!

Lelkészjelölés. A Szél György halálával megüresedett bárándi ev. ref. lelkészi állomásra a jelölő bizottság f. hó 5-én egész nap tartott élénk tanácskozás után a pályázók közül kijelölte Fodor Sándor szerepi lelkészt, Nagy József szoboszlai tanárt, Szele György tépei lelkészt, Szabó József volt bárándi káplánt és Vértési Mór b.-tordai lelkészt. Az esperes és még két másik biz. tag Szabó József kijelölését megföllebbezték.

Máramaros-Sziget. A m.-szigeti ev. ref. lyceum felügyelő gondnoka, Várady Gábor, a ki 25 éven keresztül páratlan buzgósággal, helyes tapintattal s nagy ügyszeretettel vitte e hivatalt, a napokban beadta lemondását. Helyébe az iskola pártfogósága Szöllősy Antal urat egyhangúlag választotta meg. Szöllősy Antalban szintén egy ügybuzgó, lelkiismeretes és tehetséges munkaerőt nyert a lyceum. Ő mint közkatona (először ez iskola jogtanára, később pénztárnoka s kormányzó tanácsának tagja) híven szolgálta e szent ügyet. Szép multja, fényes jelene s gazdag munkaereje teljes garantiát nyujtanak a felől, hogy az aláhanyatlott fényes napot, egy hasonlóan világló fogja követni. Adja Isten, hogy így legyen!!!

Kisujszállás. A helybeli 6 osztályú középtanodában ma, szept. 8-án, reggeli istenisztelet végzése után kezdődött meg a tanítás. Az iskolai tanulóság tanáraik vezetése alatt a templomba ment. Szép és vallásos érzetű énekünk, a „Jövel Szentlélek Ur Isten“ elhangzása után tanintézeti felügyelő, Gulyás Lajos lelkész a fontos és ünnepélyes tárgyhoz alkalmazott hatásos és lendületes imádságot mondott, melynek elvégezte után Benkő János igazgató tanár tartott ezélszerű oktató és intő beszédet a tanuló sereghez. Ezután a tanári kar jegyzője felolvasá az iskolai törvényeket. Majd felügyelő lelkész bemutató Héjas Elek, Péteri Gyula, Vincze Lajos új tanárokat, kik a nyugalomra lépett K. Hajdú Lajos, Gross Albert önként lemondott és Baltazar Gábor H.-Böszörménybe választott helyett választattak. Felemlíté egyszersmind felügyelő lelkész, hogy az egyház vallástanító tanárt is választott, ki jelenben egyházunkban segédlelkész, Bihari Lajost. Így a tanári kar 8 sze-

mélyből áll, ezen kívül vannak még a rendkívüli tanítók énekre, szépíráásra, rajzra és tornászatra. Végre igazgató tanár tartott buzdító, lelkesítő beszédet s adott jó tanácsokat a növendékeknek. Bezárta e vallásos egyszerű ünnepélyt megható, kedvelt énekünk, „Tebenned bízunk eleitől fogva“ elzengése, mely után a tanuló ifjúság szép rendben visszatért tantermeibe s kezdetét vette a tanítás. A beírt növendékek száma eddig 103. Az ily vallásos ünnepélyű megnyitása iskoláinknak lehetlen, hogy jó hatású nem volna a tanuló ifjakra. De ezélszerű volna, ha a szülék is megjelenének ez alkalommal, mert tanulságot vehetnének az itt tartott beszédekből, s így nagyobb érdeklődésök lenne tanintézeteink iránt, hallván a tanítási vezéreszméket. Jótékony hatása lenne a szülék jelenlétének gyermekeikre nézve is. Helyesnek, vallásos érdekűnek látom felemlíteni ez alkalommal, hogy tanulóink ne csak a tanítási óra megkezdése és végződése után imádkoznának, hanem imádságokra is taníttatnának. Tapasztaltam, hogy középtanodai tanulóink legfontosabb imádságainkat sem tudták. Vallás, imádság iker testvérek. Azért hozom ezt itt fel, mert egy iskolai értesítőben sem olvastam, hogy a gymnasiumban figyelem volna az imádságokra. Az erkölesiség előmozdítása az imádság, mint a mely Istenhez emel, buzdít, lelkesít. Vajha figyelembe vétetnék e nyilatkozatom! Emelkedést, virulást egyházunknak, szellemi haladást tanintézetünk növendékeinek! Égi áldás legyen rajtatok! Kisujszállás, 1891. szept. 8. Keszai Hajdú Lajos.

A kecskeméti reform. főiskolai jog- és államtudományi kar f. iskolai első félévi tanrendje szerint előadatik ez intézetünkben 7 nyilvános *rendes* és 7 nyilvános magántanár által összesen 23 tantárgy.

Templomfelavatás. A n.-becskereki ev. ref. egyházközség temploma szép ünnepélyességek között mult hó 30-án avattott föl fötiszt. s méltóságos Szász Károly püspök úr által. Ez ünnepélyről lapunk közelebbi számában részletesebb tudósítást fogunk hozni.

„Magyar szépírási minták“. Beküldettek lapunk szerkesztőségéhez a Zubriczky Endre polg. iskolai tanár által iskolai és magánhasználatra módszertanilag kidolgozott magyar szépírási minták, melyek Budapesten, Kókai Lajos bizományában jelentek meg s 20 krajczárért minden könyvkereskedésben kaphatók. E szépírási mintákat azon kitüntetés érte, hogy Erzsébet királyné ő felsége és József főherczeg ő felsége által elfogadtattak s a vallás- és közoktatásügyi miniszter által approbált minták Budapest fővárosa tanácsa által a fővárosi iskolák számára ajánltattak és engedélyeztetek. Meg is érdemlik e minták e kitüntetések, s mi is ajánljuk azokat iskolai és magánhasználatra.

Szerk. posta. Körözsvölgyi. A gyűlési tudósítás megérkezett. Közelebb közlöm. A másik ügyet sem feledem el. — Sz. Z. M.-Sziget. Lehetőleg már közelebb.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: Csiky Lajos.